

De oplossing van de staatsschuldencrisis: de markt en een constitutie

De oplossing van de staatsschuldencrisis is helemaal niet zo moeilijk. Gewoon kijken wat in het verleden op korte en lange termijn heeft gewerkt. Op korte termijn is dat de markt, op lange termijn een constitutie.

Laten we veronderstellen dat politici ook maar gewone mensen zijn. Politici zijn geen halve goden, hoewel ze ons anders willen doen geloven. Hoe doen ze het thuis met de gezinsfinanciën als ze rood staan. Ze zeggen misschien: "Nog een keer en dan nooit meer." Of: "Vanaf morgen doen we het beter." Maar handelen ze, en alle andere gezinsleden, er ook naar? Met name als het eerste enthousiasme is gedoofd. Het probleem van het intoom houden van de staatsfinanciën is nog moeilijker. Bij de gezinsfinanciën betreft het eigen geld en uitgaven. Het uitgeven daarvan gebeurt in de regel zorgvuldig. Je probeert zoveel mogelijk waar voor je geld te krijgen. Dat wordt al anders als je, je eigen geld voor een ander uitgeeft. Bijvoorbeeld als je voor een ander een cadeautje koopt. Al gauw denk je dan: het regent, ik zoek niet langer, dit moet het maar zijn. Maar andermans geld voor een ander uitgeven, geeft wel de aller slechtste prikkel om het geld zorgvuldig en goed te besteden. Een gevolg is dat overheden de neiging hebben om te veel uit te geven.

De genoemde oplossingen zullen dus niet werken---zeker niet voor de overheidsfinanciën. Wat dan te doen? De verantwoordelijkheid uit de handen van politici halen en in de strenge hand leggen van een zakenkabinet? Maar dat zijn ook maar gewone mensen die met andermans geld goed proberen te doen. Bovendien moeten geen technische maar juist echte keuzes worden gemaakt en daar hebben we politici voor nodig.

Wat is dan de oplossing? Laten we met de lange termijn beginnen. Voor die oplossing kunnen we bij de oude Grieken terecht. Wat deed Odysseus toen hij zich niet door het gezang van de Sirenen, dat onvermijdelijk zou komen, wilde laten verleiden? Hij liet zich door zijn roeiers aan de scheepsmast vastbinden. Kortom wat nodig is, is een fiscale constitutie. Een Groei- en Stabiliteitspakt voor de Europese Unie waarbij sancties op overtredingen automatisch in werking treden. Sancties die schurkbestendig zijn en daarmee immuun voor de lage verleidingen van opportunistische politici. Zoals dat laatste bij het huidige Pakt niet het geval is. Dit omdat Duitsland, Frankrijk en de voorzitter van de Europese Commissie in 2005 vonden dat het bestaande Pakt veel te rigide was---en nu overigens weer in koor voor een rigide Pakt gaan. Met het oude Stabiliteitspakt was niets mis. Het was zelfs beter dan vele nu voorgestelde remedies zoals het Europese Stabilisatie Mechanisme (ESM) en eurobonds. In het oorspronkelijk Pakt moesten de lidstaten door de *no-bailout* clause altijd zelf voor tekorten op hun begroting opdraaien. Dat geeft de juiste prikkel op gedrag, voor individu en lidstaat. Een beroep op solidariteit tussen de lidstaten, en dito steunfondsen, geeft dat niet. Voor economen is solidariteit, net zoals liefde, een schaars goed dat al gauw op is aan familie en vrienden. Daar kun je geen Pakt op bouwen. Dat laatste zal een hele klus zijn. We moeten voor vals spel van de grootmachten en de EU waken. Politici willen namelijk helemaal niet gebonden worden. Vandaar dat ook is gesteld dat politici met een

constitutie niet zichzelf maar juist anderen proberen te binden. Stopte Odysseus geen was in de oren van de roeiers?

Wat moet er op korte termijn gebeuren. Gods water over Gods akker laten lopen! Verliezen moeten worden genomen en dat gebeurt in de regel het beste en op de meest verstandige manier, door mensen, in dit geval de schuldenlanden, de banken en de Europese Centrale Bank (ECB), te confronteren met de gevolgen van hun daden. Maar vergaat de wereld dan niet? Nee, de wereld draait door. Het zijn veelal belangengroepen die de zaken zo voorstellen dat als ze niet worden gered de wereld vergaat. Vooral de financiële wereld is daar sterk in. Nergens anders zijn de banden tussen de politiek en het bedrijfsleven zo nauw; ministers van Financiën worden bankiers en omgekeerd. De ervaring leert echter anders; ondanks een faillissement in 2009 bestaat de staat Californië, qua grootte de achtste economie in wereld, en een van de Verenigde Staten van Amerika nog steeds. We moeten ons vertrouwen dus in de markt stellen in goede en in slechte tijden. Dit kunnen we doen omdat in de markt door decentrale besluitvorming in de regel en zeker bij het oplossen van problemen van veel en veel meer kennis gebruik wordt gemaakt dan bij centrale besluitvorming door politici en hun adviseurs het geval zal zijn. Nieuwe creatieve oplossingen, die de pijn verzachten, zullen het licht zien. Dit alleen al om de simpele reden dat er geld mee te verdienen valt. Een prikkel die altijd werkt: door vrijwillige ruil op de markt je positie proberen te verbeteren.

Wat moeten politici als de markt haar werk doet ondertussen doen? Lang op reces gaan. Kortom, zich vooral niet met de marktwerking bemoeien. Zo is het in Amerika in veel staten politici grondwettelijk verboden meer dan een bepaald aantal dagen per jaar in het parlement bijeen te komen. Waarom? Kunnen ze toch weinig goeds doen, zou je zeggen. Misschien, maar ook weinig kwaads. Zo hebben ze in ieder geval de prikkel om in die dagen dat ze bij elkaar zijn zich tot echt belangrijke zaken te beperken---zoals een goede constitutie bedenken. Want daarover is het laatste woord nog niet gezegd.